

Cyngor Sir Ynys Môn

Pwyllgor:	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad:	12 Mawrth 2026
Teitl yr adroddiad:	Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru – Adroddiad Blynyddol ar Gydnabyddiaeth Ariannol 2026-27
Adroddiad gan:	Dyfan Sion Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
Pwrpas yr adroddiad:	Rhoi gwybod i'r Pwyllgor am benderfyniadau terfynol y Comisiwn gyfer 2026-27

1.0 Cefndir

Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol oedd yn gyfrifol yn flaenorol am bennu'r lefelau a'r trefniadau ar gyfer tâl aelodau'r sefydliadau canlynol:

- Prif gynghorau – cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol
- Cynghorau tref a chymuned
- Awdurdodau parciau cenedlaethol
- Awdurdodau tân ac achub
- Cyd-bwyllgorau corfforaethol

Yn unol â Deddf Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) 2024, cafodd y Panel ei ddiddymu ar 31 Mawrth 2025, ac fe drosglwyddwyd ei swyddogaethau i'r Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru ar 1 Ebrill 2025. Mae'r Comisiwn yn gorff annibynnol a noddir gan Lywodraeth Cymru. O ran cydnabyddiaeth ariannol, mae'r Comisiwn yn gallu gwneud penderfyniadau am:

- y strwythur cyflog sy'n pennu tâl yr aelodau
- y math o lwfansau a natur y lwfansau hynny sydd i'w talu i aelodau
- p'un a yw'r taliadau'n orfodol neu'n caniatáu lefel o hyblygrwydd lleol
- drefniadau o ran absenoldeb teuluol
- drefniadau ar gyfer monitro cydymffurfiaeth â phenderfyniadau'r Comisiwn

Mae'n ofynnol yn ôl y gyfraith i'r sefydliadau a restrir uchod weithredu'r penderfyniadau y mae'r Comisiwn yn eu gwneud.

Dyma'r adroddiad blynyddol cyntaf ers i'r Comisiwn gymryd y cyfrifoldeb oddi ar Banel Annibynnol Cymru ar Gynabyddiaeth Ariannol. Mae'n ystyried uwchraddio symiau lle bo hynny'n briodol ond yn gadael y fframwaith heb ei newid.

Mae'r Comisiwn yn bwriadu gwneud newidiadau sylweddol i'r fframwaith daliadau unwaith yn unig ym mhob cylch etholiadol, a hynny yn yr adroddiad cyn etholiadau llywodraeth leol. Bydd yr adroddiad nesaf (2027-28) felly'n uwchraddio'r fframwaith ar gyfer yr aelodau hynny a fydd yn cael eu hethol yn etholiadau lleol Mai 2027.

2.0 Ymgynghoriad ar yr adroddiad cydnabyddiaeth drafft

Ymgynghorodd y Comisiwn ar ei adroddiad drafft rhwng 23 Medi a 18 Tachwedd 2025. Ystyriodd yr adborth a dderbyniwyd a daeth i'r casgliad y byddai'r penderfyniadau drafft yn cael eu mabwysiadu ar gyfer 2026-27.

Mae gweddill yr adroddiad yma'n crynhoi'r penderfyniadau sy'n berthnasol i'r Cyngor hwn.

3.0 Penderfyniadau terfynol y Comisiwn ar gyfer 2026-27

Bydd y penderfyniadau canlynol yn weithredol o 1 Ebrill 2026. Mae aelodau'n cadw'r hawl i optio allan o unrhyw daliad, yn llawn neu'n rhannol. Penderfyniad unigol i aelodau yw hynny. Ni chaniateir i awdurdodau wneud penderfyniad cyfunol i optio allan o daliadau gorfodol.

3.1 Cyflogau a delir i aelodau etholedig

Mae'r cyflog sylfaenol, a delir i'r holl aelodau etholedig, yn gynabyddiaeth ariannol am gyfrifoldeb cynrychiolaeth gymunedol a chyfranogiad yn y gwaith sgrwtini, rheoleiddio a swyddogaethau cysylltiedig â llywodraeth leol. Mae'n seiliedig ar drefn gyfwerth ag amser llawn o 3 diwrnod yr wythnos. Mae'r Comisiwn wedi adolygu'r ymrwymiad amser hwn, ac ni chynigir unrhyw newidiadau ar gyfer 2026-27.

Mae'r Comisiwn wedi penderfynu ei bod yn iawn cadw'r cysylltiad rhwng cyflog sylfaenol cynghorwyr a chyflogau cyfartalog eu hetholwyr. Golygai hyn gynnydd o 6.4%. Mae pob uwch gyflog yn cynnwys y cyflog sylfaenol. Ni chynigir unrhyw newidiadau i'r fframwaith bandio uwch gyflogau eleni. Bydd yr elfen gyflog sylfaenol yn cael ei chodi yn unol â'r Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion (ASHE) a bydd yr un cynnydd hefyd yn berthnasol i elfen rôl Bandiau 1, 2, 3, 4 a 5, gan roi cynnydd o 6.4% i bob rôl.

Mae'r tabl isod yn rhestru'r swyddi sydd â hawl i uwch gyflog neu gyflog dinesig yn 2025-26 ac yn cymharu'r holl gyflogau cyfredol â'r penderfyniadau ar gyfer 2026-27:

Rôl / Swydd	2025-2026	2026-2027
Cyflog sylfaenol i'r holl aelodau, sydd wedi'i gynnwys yn yr holl uwch gyflogau a chyflogau dinesig isod	£19,771	£21,044
Band 1:		
Arweinydd	£63,020	£67,079
Dirprwy Arweinydd	£44,114	£46,955
Band 2:		
Aelodau'r Pwyllgor Gwaith	£37,812	£40,247
Band 3:		
Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol	£29,657	£31,567
Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio	£29,657	£31,567
Cadeirydd y Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion	£29,657	£31,567
Cadeirydd y Cyngor (cyflog dinesig)	£29,657	£31,567
Band 4:		
Arweinydd grwp yr wrthblaid fwyaf	£29,657	£31,567
Band 5:		
Is-Gadeirydd y Cyngor (cyflog dinesig)	£23,726	£25,253

Bydd y cyfyngiad ar nifer yr uwch gyflogau sy'n daladwy ('y cap') yn parhau ar 17.

Bydd angen neilltuo cyfanswm o £1.038m ar gyfer taliadau i aelodau yng nghyllideb 2026-27. Mae'r newidiadu uchod yn cyfateb i gynnydd o £63k.

3.2 Ffioedd a delir i aelodau cyfetholedig sydd efo hawliau pleidleisio

Rhaid talu aelodau cyfetholedig efo hawliau pleidleisio ar y cyfraddau a nodir isod, sydd heb eu newid ar gyfer 2026-27:

Rôl	Fesul awr	Hyd at 4 awr	4 awr a throsodd
Cadeiryddion pwyllgorau safonau a phwyllgorau archwilio	£33.50	£134	£268
Aelodau cyffredin o bwyllgorau safonau sydd hefyd yn cadeirio pwyllgorau safonau ar gyfer cynghorau tref a chymuned	£29.75	£119	£238
Aelodau cyffredin o bwyllgorau safonau (yn cynnwys cynghorwyr tref a chymuned, pwyllgorau craffu addysg a throedd ac anrhefn a phwyllgorau archwilio	£26.25	£105	£210

Nid yw'r holl benderfyniadau sy'n weddill wedi newid o'r blynyddoedd blaenorol ond maent wedi'u cynnwys yn adroddiad cydnabyddiaeth 2026-27 er mwyn cyflawnrwydd.

4.0 Blaenoriaethau'r Comisiwn yn ystod y flwyddyn i ddod

Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi sawl amcan allweddol i'r Comisiwn mewn perthynas â chydabyddiaeth ariannol:

4.1 Taliadau ymaddasu

Gofynnwyd i'r Comisiwn ystyried pa daliadau, os o gwbl, y dylai prif gynghorau eu gwneud i gynghorwyr sy'n sefyll i gael eu hailethol ond yn aflwyddiannus. Mae'r Comisiwn wedi penderfynu y dylid sefydlu cynllun ymaddasu. Mae wedi ysgrifennu at Ysgrifennydd y Cabinet i ofyn a ydynt yn bwriadu drafftio rheoliadau i hyn fod yn weithredol ar gyfer etholiadau lleol 2027. Os byddant yn cytuno, bydd y Comisiwn yn cynnal ymgynghoriad wedyn ar sut y dylai'r cynllun edrych, fel rhan o'i waith ar gyfer adroddiad y flwyddyn nesaf.

4.2 Rolau uwch

Bydd y Comisiwn yn cynnal arolwg o awdurdodau, eu haelodau a chyrrff cynrychioladol, i ganfod a yw'r fframwaith gydnabyddiaeth ariannol presennol ar gyfer y rhai sydd â rolau uwch yn cydnabod yn briodol ymrwymiad amser a chyfrifoldebau'r rolau hynny. Bydd unrhyw benderfyniad sy'n dilyn o'r gwaith yma'n cael ei gynnwys yn yr adroddiad blynyddol ar gyfer 2027-28.

4.3 Cyd-bwyllgorau Corfforedig (CBC)

Bydd y Comisiwn yn ymgynghori ynghylch a yw unrhyw gydnabyddiaeth ariannol ychwanegol yn briodol i adlewyrchu'r ymrwymiad a'r cyfrifoldebau ychwanegol mewn perthynas â CBC. Bydd unrhyw benderfyniad yn cael ei gynnwys yn yr adroddiad blynyddol ar gyfer 2027-28.

4.4 Aelodau cyfetholedig a lleyg

Uwchraddodd y Panel gydnabyddiaeth ariannol aelodau cyfetholedig ddiwethaf yn adroddiad blynyddol 2022 a chynwysodd aelodau lleyg y CBC yn ei adroddiad atodol yn 2024. Roedd y cyfraddau'n gysylltiedig â'r cyfraddau penodiadau cyhoeddus a delir gan Llywodraeth Cymru ac nid yw rhain wedi cael eu huwchraddio ers rhai blynyddoedd. Mae Llywodraeth Cymru wedi dechrau adolygiad o'r cyfraddau hyn a bydd y Comisiwn yn ystyried canlyniad yr adolygiad hwnnw cyn gwneud unrhyw benderfyniad mewn perthynas ag aelodau cyfetholedig a lleyg.

4.5 Cyswllt â'r Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion (ASHE)

Mynegodd nifer o ymatebion i ymgynghoriad eleni bryder ynghylch cysylltu taliadau aelodau â data'r ASHE. Ar gyfer ei adroddiad blynyddol nesaf, bydd y Comisiwn yn ystyried a yw dal yn briodol i barhau i'w ddefnyddio.

5.0 Argymhelliad

Gofynnir i'r Pwyllgor nodi'r penderfyniadau terfynol sydd yn adroddiad cydnabyddiaeth y Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru ar gyfer 2026-27.

Papur cefndirol: Adroddiad Blynyddol ar Gydnabyddiaeth Ariannol 2026-27; Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru (19/02/2026)

[Adroddiad Blynyddol ar Gydnabyddiaeth Ariannol 2026-27 | CDFfC](#)